

L'educació, puntal d'una pau ferma

El ministre d'Educació de Bòsnia-Hercegovina, Fahrudin Rizvanbegovic, reclama en aquesta entrevista concedida a EL TEMPS atenció per a l'ensenyament com un dels eixos principals per construir una pau amb futur al país balcànic.

Per què és important l'educació, en una situació com aquesta?

—Bàsicament perquè, com a qualsevol país, una població educada és molt més difícil que pugui caure en les desgràcies d'una guerra com la que ha succeït a Bòsnia. I també perquè després de l'enfrontament, l'educació és l'eina principal perquè no es torni a reproduir el conflicte.

—Com es reorganitza un sistema educatiu de tres cultures en igualtat de condicions?

—En el futur el sistema d'educació tècnica hauria de ser refet. Però el sistema educatiu, en l'àmbit de tolerància i de cultura hauria de mantenir-se com existia abans. Hi ha una espècie de romanticisme que embolcalla tot aquesta idea del nacionalisme que hauria de ser ventilada per airejar les idees. El problema és que, en una situació d'aquestes, quan la barbàrie arriba, no pregunta a qui va dirigida, ataca a tothom, per tant el sistema educatiu de la societat també s'ha de construir amb tothom.

—El conflicte armat ha fet que hi hagués més presència de la religió als centres escolars i universitaris?

—En el sistema universitari públic no hi ha cap mena d'identificació religiosa.

—Tenint en compte que l'educació és bàsica per restablir la convivència al país, els organismes europeus i de la comunitat internacional hi presten prou atenció?

—És evident que durant la guerra hi havia una sèrie de prioritats per a la comunitat internacional, i no hi entrava l'educació. Ara, però, amb els acords de Dayton, les prioritats de la comunitat internacional han de canviar i han de passar per la reconstrucció. Un dels grans problemes que tenim a primària i secundària és que el 90% de les escoles estan destrossades, i el pri-

mer que hem de fer és intentar reconstruir físicament aquestes escoles.

—Durant la guerra hi ha hagut una interrupció total del sistema educatiu?

—Durant la guerra es va funcionar amb el que es coneix com a "l'educació de guerra", això implica que les escoles, destruïdes, es van haver de substituir per cellers, soterranis, els professors van haver de continuar la feina sense cobrar, i tota aquesta gent va mantenir un sistema educatiu que ha fet que els nens poguessin mantenir les seves ensenyances.

—Com a ministre quina relació té amb el seu homòleg de la República sèrbia de Bòsnia?

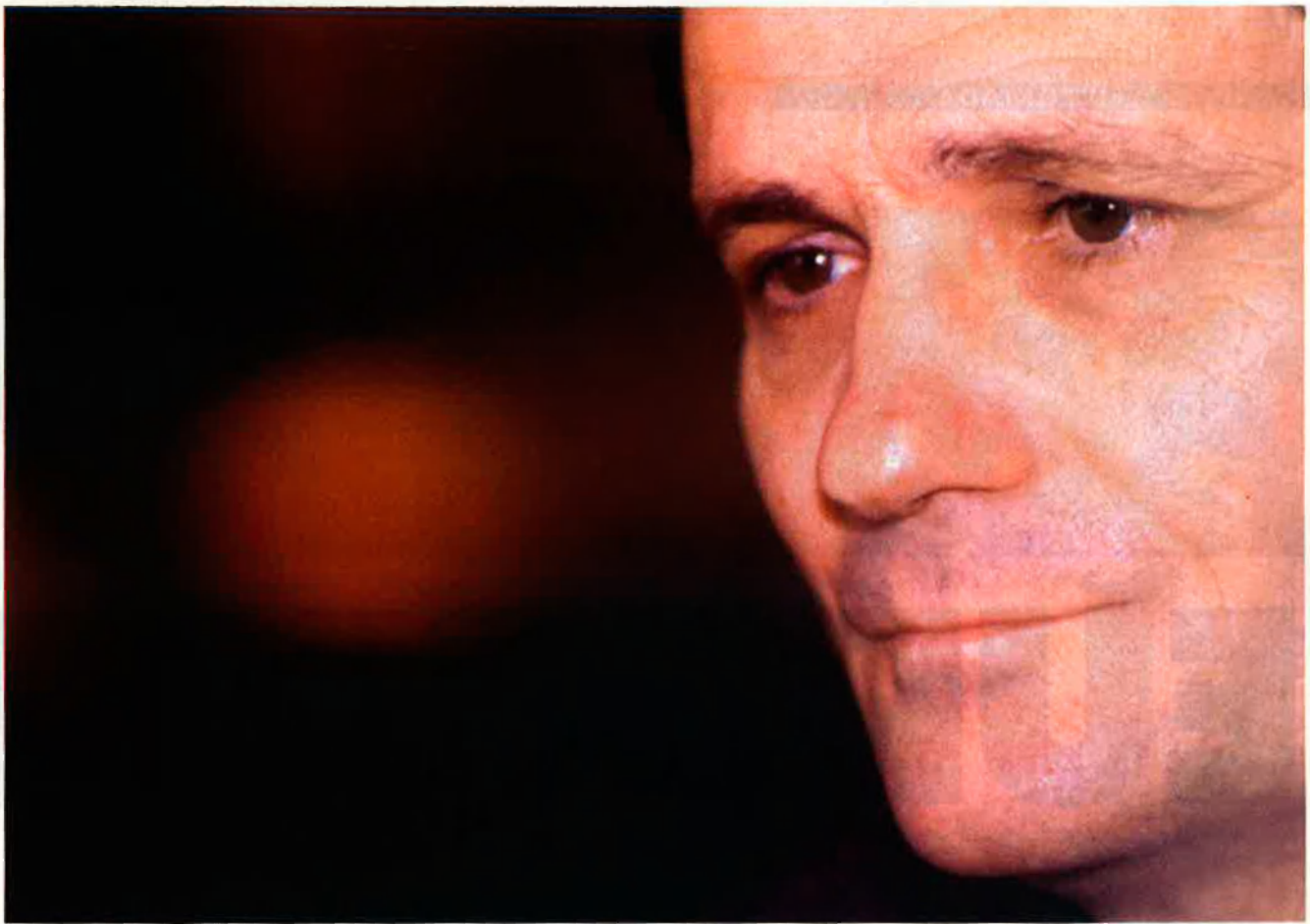
—Fins ara no hem tingut cap contacte oficial. És una de les prioritats, seguint els acords de Dayton, d'utilitzar la cultura i l'educació com un dels primers ponts de contacte entre les dues repúbliques, ara bé, és imprescindible que es tracti d'una república sèrbia sense Karadzic. En aquests moments a la Federació Bòsnia hi ha una gran quantitat de serbis que estudien a les nostres escoles, que són multireligioses i multiculturals. A més, i això és molt important, sembla ser que hi ha hagut contactes de gent que viu a l'entitat sèrbia que ha demanat específicament aquest tipus de cooperació

perquè de fet són també víctimes del règim feixista de Karadzic.

—Una pau justa passa doncs per jutjar els responsables polítics de la barbàrie.

—Evidentment; nosaltres ja vam plantejar fa temps obrir una sèrie de contactes amb totes aquelles persones que no estiguin considerades criminals de guerra, perquè de fet aquesta és l'única manera de tornar a reconstruir un país devastat per la guerra.

"Els acords de Dayton han de passar per la reconstrucció. Un dels grans problemes que tenim a primària i secundària és que el 90% de les escoles estan destrossades. El primer que hem de fer és intentar reconstruir-les físicament."

—*Concretament la llengua també s'ha vist afectada per la guerra.*

—En aquests moments hi ha una llengua a Bòsnia-Hercegovina que és el bosnià, amb diferents dialectes. Durant la guerra el nacionalisme agressiu ha intentat utilitzar el tema de la llengua per provocar una separació dels 3 pobles accentuant les petites diferències respectives. Però en realitat aquesta llengua no té ni tans sols tres dialectes, és una sola llengua amb poquíssimes variacions. Les diferències entre el serbi, el croat i el bosnià són molt poques, menys del 2%. Són tres germans i cadascun té el seu propi nom. En aquests moments encara hi ha qui intenta separar radicalment la llengua entre serbi i croat, però de fet totes dues són el que a Bòsnia en diem el bosnià.

—*Com creu que s'hauria de fer l'educació per a tots aquells nois i noies que estan exiliats, alguns dels quals no tornaran mai al seu país?*

—És un problema molt important. Durant la guerra es van crear escoles bosnianes en altres països. Però ara, la nostra intenció és que tots aquests infants puguin tornar a recuperar el que és l'educació comuna de la nostra història, llengua i cultura. La situació òptima seria que els nens que estan fora poguessin tornar, però que tornessin com a ciutadans, no com a refugiats. Mentre no puguem aconseguir que aquests nens tornin, hem d'intentar establir acords amb els sistemes educatius on aquests nens estudien perquè els puguin ensenyar alguns elements culturals i tradicionals de Bòsnia per estar preparats per a la tornada. La part positiva d'aquest exili és que els nens quan tornin tindran molt arrelat el sentiment europeu i la cultura europea. Alhora la llarga tradició de viure amb altres ètnies i cultures també a fora fa que, per sobre de les seves diferències, se sentin bosnians i tot això permet

que quan tornin continuïn mantenint aquesta diversitat cultural. D'altra banda tot això és un ensenyament per a la resta d'europaus, perquè en el futur Europa hauria de veure que aquests 1.000 anys d'història de multiculturalitat a Bòsnia-Hercegovina són el model i l'única possibilitat que té Europa de sobreviure.

—*Amb la guerra van fugir molts quadres universitaris de Bòsnia. Ara el problema és que tornin, però han notat que hi ha gent que no tornarà mai?*

—Som conscients que molts d'ells es quedaran fora, especialment els joves, fins a 30 anys, que començaven una carrera. Els necessitem de la mateixa manera que necessitem qualsevol persona que torni a Bòsnia. Però de la mateixa manera que necessitem que tornin, també necessitem que la gent estigui fora, perquè des d'allà també ens poden ajudar a la reconstrucció de Bòsnia-Hercegovina, sobretot per establir els contactes necessaris amb els altres països. I per mantenir aquesta connexió és important anar-los recordant que ells són bosnians. És el mateix que ahir discutíem sobre si els catalans són 6 milions o també s'hi han d'incloure els del País Valencià, les Illes, Catalunya Nord i la Franja. En aquests moments hi ha 6 milions de bosnians a Turquia, establerts progressivament en aquest país, i la tercera i quarta generació ja han oblidat que els seus orígens són bosnians. I a causa d'aquesta terrible guerra, ara s'han donat que són i seran sempre bosnians. Això es dona ara amb els que han hagut de marxar del país. Però Bòsnia sempre ha trobat coratge en el mateix país per reeixir, malgrat les dificultats. Actualment Bòsnia és un afer del món, i és per això que ara el món sencer és Bòsnia. Per això mateix no podem perdre.

Fahrudin Rizvanbegovic. El ministre està convençut que amb una correcta educació dels nens es pot evitar una guerra tan cruenta com la passada.

Oriol Cortacans